

Any I Núm. 7

14 Febrer 1908

DE TOTS COLORS

REVISTA POPULAR

Redacció y Administració

PASSATGE MERCADER, 10. INTERIOR

Sortirà cada Divendres

Suscripció: dues pessetes trimestre

Numero solt: quinze centims

ANTONELLO

de MESSINA

LE

Condottiere

(Museu del Louvre)

VII PLECH DE
La Llàntia del Odi

La casa del Orfeo

El nostre Orfeo, l'orfeo qu'es honra y gloria de tots els catalans, l'orfeo català ha benehit y ha estrenat la seva casa. Lloada sia!

Lloada sia l'hermosa casa filla de l'amor a un ideal, filla de l'amor a la música de la terra. Y heusaquí un amor excel·lent qu'ha sigut fecond, que s'ha encarnat ab pedre perdurable.

¡Oh hermosa mostra d'espiritualitat encoratjadora! Tres anys enrera se'n parlava com d'un somni de la sala de concerts *que's faria* «l'Orfeo Català». Avuy es un fet.

Mes no deixem en l'orbit als autors, als genis germinadors, als que, com el sol y l'aire de primavera sab arrencar de l'ànima del vell arbre, el miracle de la fulla tendre, han sabut arrencar de nostra Catalunya aquesta flor.

En Lluís Millet, el mestre, l'artista, ell es l'Orfeo n'es l'esperit. En Lluís Millet es tot un temperament, tota una vocació. Altd'estatura, aixut de carns, cantellut de faccions, y com una mica brusco de moviments, veieu en ell, de primer entuvi, un català. però uns cabells que com presos d'un flam d'inspiració s'aixequen vivament damunt de son front y uns ulls que llampaguejen ab fosforescencies d'idealitat, vos fan pressentir ben d'hora l'artista, l'artista vehement, l'artista d'acció, el qu'infiltra, el qu'ensenya, el mestre!

Perque l'obra den Millet es continuament d'ensenyansa y no cal repetirho, d'una ensenyansa voluntariosa, ferma, incansable. Ell ha donat als cants de nostra terra un verb excel·lent, ell l'ha sabut mantenir y el mantindrà, infiltrat de la seva ànima.

En Lluís Domenech un altre artista, un altre somniador, ha sominat la sala qu'avuy es de pedra. Ell ab son gust exquisit, ab son dibuix, ab sa fantasia, ab sa erudició vastíssima que li serveix de lle-

vor may d'empelt, ha vist y ha donat cos a n'aquet casal, alegre y seriós a l'hora, sempre maravellosament nou, ab no se que de ben nostre, de català, y de meridional.

Mes en Lluís Domenech, mes en Lluís Millet no l'haurien aixecada la casa que are s'ha estrenat. Mancava un bras robust qu'ha sigut l'actual president del Orfeo en Joaquim Cabot, ajudat pel vis-president en Vicens Moragas.

En Cabot l'home d'acció, l'home de voluntat qu'ha sentit cremar el seu cor en el flam de l'entusiasme per l'Orfeo, que es Patria y es Art, s'ha possessionat de la seva missió y ha volgut portarla a terme. Y desinteressadament idealment, ab mes d'amor y entusiasme que si's tractés d'una cosa propia ha carregat ab l'immensa pesantor de fer un monument. Y en els esforços de la lluyta, en els calors dels combats contra la realitat petita y mezquina, quan l'ànima s'agita, decau o s'exalta, allavores en Vicens Moragas plè d'amor per l'hobra que s'estava realisant sabia donar una nota de pacificació qu'era com una ombra en el camí assolit, ahont tothom s'hi reposava y ab el repós agasafa nou dalit.

Mes cal remarcar també que'n tot lo que atany a l'«Orfeo Català» Catalunya en plè sab contestarhi. Y a propòsit recordem l'estranyesa que causà als músichs de l'orquestra Chervillard sapiguer que's orfeonistes cantaven de franch. «Per voluntat?» —va dir un d'ells— «Aixó aleshores es doblement admirable. «Y si ara demanessin com es fet el casal també dirien... «Aixis: Es doblement admirable».

Mes ja està... Ja ha onejat la bandera catalana alss quatre vents en senyal de triomf, ja s'ha benehit, ja s'ha estrenat el casal. Barcelona, Catalunya, ja tenen una casa per la seva música y una sala per concerts, no mes manca are ninvejar als autors ab corones de llaurers.

POLSIM,

A L'AUBADA

*L'estimada plaent es de roses y llum.
 L'estimada plahent es oreig y perfum.
 Li endresso mon cant, des la terra dormida
 Quan s'allunya la mort y triomfa la vida;
 L'horitzó dolsament, finament se calora:
 L'estimada plaent es la llum, es l'aurora!
 Si l'aimia esvaeix la foscó de la vida
 Ella esfuma l'horror de la nit infinida
 Descloentse a llevant, com un petal de rosa.
 D'una galta vermella de donzella graciosa
 Fins en té la claror dolçament satinada
 Fins en té la frescor de poncella estimada.
 Ella sap desvetllar adormides les coses
 Bellament infinit ab un ploure de roses.
 Ella diu a mon cor inefables dolceses
 May sentides amors, d'incompresas bellesas,
 Sab omplir l'esperit d'eternal joventut ...
 Ja l'idili plaent brutalment s'ha romput:
 Que ha sorgit el gran sol com un vell preceptor
 Y s'ha fós dolsament per la roja claror.*

JAUME BOFILL Y FERRO.

ELS MESTRES CONTISTES

PERIPECIES D'UN RELLOTGE DE BUTXACA

PER

Ivan Tourgenieff

(Continuació)

IV

No vaig haver d'allunyarme gaire de casa per trovar lo que cercava. Venia cap a mi un pillet malvestit, miserable, descals, d'una dotzena d'anys, que jo havia vist passar mes d'una vegada sota les finestres de casa. Vaig corre a trovarlo y sense donarli temps de tornar del seu esglay, vaig oferirli el rellotge. El pillet obrí els ulls, va ficarse ràpidament una mà a la boca, com si s'hagués cremat els dits, y va parar l'altra.

—Agafal depressa, agafal depressa,— vaig dirli.—Es meu, jo te'l donch. Tu'l pots vendre y comprar-te, comprar-te! tot lo que vulguis... Adeu.

Casibé a la forsa li deixo el rellotge a la mà y fujo corrents cap a casa. Vaig aturarme un moment al peu de la porta entreoberta dels nostre dormitori, y després, aguantant la respiració anhelosa, vaig aproparme, caminant de puntetes, a n'en David, qui acabava de vestir-se y's respallava els cabells.

—Sabs, David? — vaig comensar a dirli, fingint tant com podia un aire indiferent. — He donat el rellotge de'n Nastassi.

En David alsà'l cap, va examinar-me y's passà'l respall per sobre'ls polsos.

—Si,—vaig afegir ab la mateixa positura,—l'he donat. Entre'ls veïns hi havia un noiet menestorós y jo he pensat ab ell.

En David va deixar el respall sobre'l pentinador.

—Ell el pot vendre,—vaig afegir,—y comprar quelcom de bó ab lo que li donguin, car penso que'n treurà forsa.

Vaig callar.

A la fi:

—Ben fet,—digué en David.

Y girant-me l'esquena, entrà dintre la nostre cambra d'estudi, ahont el vaig seguir.

—Però, y si't demanen que n'has fet? interrogà girant-se.

—Oh... Diré que l'he perdut,—vaig replicar ab indiferencia.

Aquell dia no vàrem parlar res més del rellotge, però vaig comprendre que tenia no solsament l'aprobació d'en David, sino també, fins a cert punt, la seva estima y la seva admiració.

V

Varen passar dos jorns sense que ningú s'enrecordés del rellotge. El meu pare estava amohinat per petites qüestions hagudes ab un client y eia ben lluny de pensar en el rellotge y ni tant sols en mí. Però jo no podia treure'm del cap. L'aprobació d'en David m'havia consolat a mitges de la meua perdua, y en grau molt migrat si's considera que ell tampoch me n'havia parlat may més. Una sola volta va remarcar que no esperava una tant valenta decisió per part meua. Aixís donchs, el sacrifici'm servia de ben poca cosa y la satisfacció personal que ell m'havia dut no era prou per recompensarme.

En mitg d'aquest neguit, veushaquí que apareix un dels meus companys, fill d'un metge de la vila, sentse veure y admirar, car la seva àvia li acabava de regalar un rellotge, no de plata com el meu, sino compost solsament d'una barreja d'aràm y zinch, gens hermosa per cert.

Això va posarme furios. Indignat per el tò que prenia el meu company y ab ganes d'abàtre'l, vaig sortir corrents a l'encontre del noiet miserable a qui jo havia donat el meu rellotge. Desseguida el vaig trobar: era a la plassa, jugant ab altres pillets devant del portal de l'església. Cridantlo a part y ab grans treballs y engunies, vaig dirli que'ls meus pares estaven molt irritats perque li havia fet mercé del meu rellotge y en cas de que me'l tornés jo li pagaria de molt bon grat. Per això m'havia proveit d'un vell ruble del temps de l'emperatriu Elisabet, que representava tot el meu capital.

—Ja no'l tinch el vostre rellotge, replicà el noi, mirant-me irritat ab els ulls plens de llàgrimes. El meu pare me'l prengué de les mans, acompanyant a n'això una terrible pallissa. Me diu que l'he robat, car ningú fora prou boig per regalar un rellotge de plata.

—Com se diu el teu pare?

—El meu pare? Se diu Tromfimitch

—Està bé, però de qué fa?

—Ha sigut soldat, doctor... Qué farà? Sí, res: adoba sabates velles y posa talons nous. Veushoaquí.

—Ahont vius?... Pòrtam a casa teua.

—Ab molt gust; però quedem que direu al meu pare que vos me l'havieu donat el rellotge, eh? No més fa que re-treure'm tot el sant dia: «Lladre, més que lladre!» Y la meua mare també l'ajuda, car sempre m'està dient ab gran esglai: «Però com pot ser que hakis devingut lladre?»

Comensarem a caminar cap a casa seva, una cabana ennegrida al fons del

pati d'una fornal enfunada, destruïda per un incendi. El «doctor retirat» era un home alt, ferreny, musculós, ab patilles roïges, barba espessa y un enreixat d'arrugues sobre el front y les galtes. La seva dona semblava més vella que ell. Tenia uns ulls vermellorsos que parpel·lejaven inquietament en el rostre tumefacte y malaltís. Abdós portaven esfilagarses de roba miserosa que 'ls hi servien de vestits.

Vaig explicar el motiu de la meua visita a n'en Tromfimitch, que m'escoltava silenciós, sense parar de mirarme ab els seus ulls estúpits.

—Feu coses ben originals, tant mateix!, mormolà a la fi ab una veu fosca. Ja us dich jo que es una bella cosa pera gent com cal... Si Pietka no ha robat el rellotge, entengueu-vos ab ell. No tingueu por que s'atreveixi a enganyar-lo a un senyor com vos!... Però si l'ha robat el rellotge, oh! llavors prou romanosos: rebrà de valent, de valent; y al dir això, ab la mà estesa feia el geste de donar cops a tots indrets... Entenem-nos, va dir després. No ho veig pas prou bé lo que ha passat!

Acompanyà les seves paraules d'un renech llensat ab veu violenta. Evidentment, Tromfimitch no entenía pas prou bé lo esdevingut.

—Si voleu tornar-me el rellotge, vaig dirli sense gosar parlarli ab superioritat encara que ell fos d'un més baix estament, jo estaré molt content de donar-vos un ruble. Penso que no val pas més.

—Ja, ja, mormolava Tromfimitch, rumiant encara y mirant-me fit a fit com si jo hagués sigut el seu oficial superior. Vos ho arregleu molt bé!... Càlla si pots, exclamà ab ràbia, girant-se de cara a la seva dona qui obría la boca per parlar. Veusaquí el rellotge, reprengué després, obrint el calaix de la taula. Prenèulo ja que es vostre... El ruble vos el podeu quedar.

—Prenlo, Tromfimitch, prenlo el ruble, cridà la dona. Ben segur que deus haver perdut el seny. Mireu que fer el desmenjat quan no té ni un cèntim a'la butxaca!... Voldria saber de qué serveix l'haver sigut soldat, donchs tant mateix ets més arraulit y vergonyós que una vella. Ja que dones el rellotge, prenlo el diner.

—Càlla, ximple, tornà a dir el vell soldat. Quí mana en aquesta casa?... Jo soch l'amo y jo he de disposar; lo demés son faxenderías. Pietka, bramolà furiós, estigas quieta o sino't trenco'l cap... Véusaquí el rellotge.

Tromfimitch va exténdrel sobre la taula sense deixar-lo anar; ab els ulls baixos va reflexionar un moment y després, tornant a pendre el seu aire d'estupidesa, va cridar violentament:

—Molt bé!... Ahont es el ruble?

—Véuselaquí, véuselaquí — vaig fer traquent apressat la moneda de la meua butxaca—. Sense agafarla, va restar mirant-me encantat. Vaig posar el ruble sobre la taula. Ell va ficarlo dintre'l calaix, va llensarme el rellotge casibé brutalment y fent un giravol a l'esquerra y donant un cop de peu, mormolà entre dents mentres esguardava a la seva dona y al seu fill:

—Criaturades, véusolaquí!

La dona replicà alguns mots que jo no vaig entendre, car ja era a l'altre banda de l'habitació y me llensava cap a la porta per sortir al carrer. Vaig esfonsar el rellotge al fons de la meua butxaca y servant-lo estretament dintre la mà, vaig empendre el camí de casa.

(Seguirà).

VI. PRIMER DIÀLECH DE MESTRE
FRITZ AB MADONA BOLVA.

Un castell d'or al bell cim d'una esbelta montanya. Mitja montanya es plena d'ombra; mitja montanya es plena de sol. Hi ha un camí blanch que puja del fons de la plana, per anar a morir als peus del castell. El camí es perfectament dret y brillant al sol com una espasa. Doscents mirtos y doscents llorers omplen de pau y ombra sagrada els voltants del castell. Merles y rossinyols canten nit y dia llangorosament.

Madona Bolva pensa y fila vora un mirador: pensa en Penélope, la seva germana, qui va morir ditxosa fa molts anys a la illa d'Ibaca y fou enterrada al redos de les tombes d'Ulises y Telémach, servades per quatre grans mastlins y coronades d'un vol de colomes blanques.

Mestre Fritz puja per el blanch camí. De primer ha aparegut al lluny tacant l'albura de la pols com una mosca sobre una espasa. Ara ja es vora'l castell y camina de traves per aixís vencer millor l'inclinació de la costa. El seu rostre es vermellós, inflat y moll de suor com un bot de vi de Nàpols un jorn càlit d'istiu. Va vestit tot negre ab unes civelles blanques sobre'ls peus y descansa el cos sobre una branca d'olivera que ha trencat pel camí. Quan arriba al cim, s'atura un moment y tomba el cap enrera pera esguardar ab tristesa la llargaria blanquinosa y rectíssima. Mentrestant, s'aixuga el rostre ab un gran mocador d'herbes. Despres fa un breu sospir y s'acosta al castell. Al veure a Madona Bolva somriu pagesivolment com demanant clemencia. Madona Bolva l'esguarda fit a fit sense inmutar el rostre y li fa baixar els ulls. Llavors Mestre Fritz s'acosta un xich mes sota'l mirador y obra la boca assedegada com si anes a a parlar. En aquest punt cau el sol darrera l'horitzó y en la blavor del cel hi ha un gran desmay de llum. Al fons de la plana totes les esglésies perdudes en l'ombra capvespral ressan un salm a la nit que's va acostant corona-

da d'estrelles. Mestre Fritz queda esblaimat y sent una gran tristor y solitud. Dalt del palau arriben voladurries suavíssimes de colomes cansades; s'obren les portes d'or y les colomes entren dintre la frescor dels colomars plens de miralls.

Tot s'ha esfumat. La montanya es fosca y severa com un túmul druídich. Ara el castell ha perdut el fulgor y apareix reposat y armònic com una campana de bronze. Canten els grills. Una àliga santa cau del cel, portant al bech una gran atxa encesa; cala foch al fester, curull de llenya tendre, que surgeix devora el mirador. Madona Bolva passa la ma nua sobre el plomatge tremolós y l'àliga santa s'envola lluny, espay enllà.

Madona Bolva fa un signe silenciós a Mestre Fritz. Aquel alsa la testa plebeya y comensa el diàlech:

Mestre Fritz Jo, senyora, jo soch un pobre d'esperit: tingueu pietat de mí!... Car, verament, estich espantat al trobar-me devant de vostre realesa. Sé que debia dirvos moltes coses, però trist de mí ara ja no tinch esment de cap y sento com me tremolen les cames; a mes els anys...

Madona Bolva Calleu, calleu avans de dir vulgaritats!

Mestre Fritz Perdó, perdó!... Mes ay! per lo que vos estimeu ab més veres, vos prego, senyora, que no acabeu d'estemordirme y portar la confusió al meu pobre esperit, ja confús y esmaperdut de mena. Sabeu lo que representa per un Mestre Fritz el sortir de casa seva, portant el vestit nou, y emprendre una llarga y penosa caminada per indrets desconeguts?... Aquí jo he vist coses que, verament, no tenen pas explicació dintre el meu curt magí. Aquí he vist y ay! he tingut de pujar un camí recte com una paret. Jo, ab perdó sigui dit senyora, només coneixia els camins qui fan tortes y giragonces, y lo cert es que no puch compen-

CASAL
DEL ORFEÓ

dre com poguent arranjarne un de plaient y reposat, vostre arquitecte o mestre d'obres, senyora, va enfundarse en apariarho costerut y dreturer...

Madona Bolva Calleu, vos torno a dir, avans de pronunciar blasfemies!...

Mestre Fritz Però senyora, quines sou les blasfemies y quines les vulgaritats? O sino que parli qualsevulga mortal que tingui cames, y si aquestes poden ser un xich velles y cansades com les meves, millor, car aixís més pena y sofriment tindrà y més tristes y enternidores deuràn ser les seves dolenses.... Ayl jo valdria trobarli al meu pitjor enemich, pujant aqueixa costa, pera esglayarse a la fi ab la visió de la vostra presència, d'aquest palau y d'aquella bona bestiola feréstega que ara

mateix, senyora, ha vingut a calar foch en el fester que'ns està enlluminant. Y Deu me mati y no pugui veure may més la llum del sol, si ell com jo, no restava en gran manera estemordit y ple de temensa, talment que fos entrat dins les mateixes calderes d'en Pere Botero.

Madona Bolva Es condició de vils l'esglaiarse per les coses que no s'enten.

Mestre Fritz De qui vos volgheu serà aquesta condició, però...

Madona Bolva Prou, Mestre Fritz!

Mestre Fritz Es que haveu de pensar, senyora...

Madona Bolva Titella, surt!

Mestre Fritz Oh!...

Per art d'encantament la terra s'es oberta. Un baf càlit y polsós puja enlaire tacant la frèvol transparencia del aire de la nit. En Titella sorgeix, roig de cara, rialler, ab la llarga barretina voleiant. Porta, abressat sobre'l pit,

un garrot fortíssim guarnit de nusos. Avansa ràpidament cap a Mestre Fritz y d'una garrotada l'ajeu en terra. Després se gira de cara a Madona Bolva, somrient. Madona Bolva li tira un confit blanquíssim que surt ab fúria per anar a topar contra les dents de la boca oberta d'en Titella. Aquest fa un gran acotament que li fa caure la barretina sobre el rostre y el pit. Després, rosegant la lleminadura, llença una rialla sarcàstica, estrident. pagesívola y s'enfonsa sota la terra que's tanca silenciosament. Sembla que res hagi estat. Madona Bolva repren la troca y Mestre Fritz comensa a bellugarse ab pena com un cuchi. Aixís, repren el diàlech plorant:

Mestre Fritz Perdò, Madona Bolva, perdò!... Jo soch un pobre d'esperit, un xiimple; jo soch casat ja fa set anys: tinch dòna y set criatures... Ay! perdó!... he tingut una criatura cada any... Perdò, perdò, Madona Bolva! Jo vos prometo fer bondat, jo vos prometo no contradirvos may mes y explicarvos aixís que'm torni a la memoria tot això que debia dirvos y que ab el trasbals del camí y les admiracions passades, m'ha fugit del cap com un aucell. Jo vos prometo, miserable de mi, no parlar sense haver obtingut avans el vostre permís...

Madona Bolva Qui vos l'ha donat are, donchs?
Se fa una llarga quietut. Mestre Fritz està in mòvil ajegut a terra.

Madona Bolva Que feu Mestre Fritz aixís, ajegut?

Mestre Fritz Callo, senyora.

Madona Bolva Ja n'heu apres?

Mestre Fritz Per forsa.

Madona Bolva somriu per primera volta.

Madona Bolva Pobre mestre Fritz!

Mestre Fritz Que dieu, senyora?

Madona Bolva Dich que sembleu " gos.

Mestre Fritz Y tal, senyora: gos apallissat... Y diguéume per favor, qui era aquell home tan estrany que s'ha aixecat de terra per tirar-mi a mi?

Madona Bolva Es en Titella.

Mestre Fritz Que vol dir titella?

Madona Bolva Vol dir cop de pal. Sabs que vol dir cop de pal.

Mestre Fritz Massa, senyora.

Madona Bolva Pobre Mestre Fritz!... Vaja, per avuy ja havem conversat prou. Tu deus trobar-te molt cansat del camí y no vuy que diguis que t'he fet una mala rebuda.

Mestre Fritz No tingueu por, senyora. Això no ho diré may. Senyora...

Madona Bolva Calla, Mestre Fritz; no vulguis ser a més de burro, adulator. Com me pots alabar? Es que'ts masell per ventura?... Ves, ves a la teva cambra.

Mestre Fritz Ahont es senyora?... El fester s'ha apagat y are fa una foscor tant gran que no'm veig les civelles de les sabates.

Madona Bolva Sempre ho havia cregut que no hi veies en la fosca... Au, ves: camina a mà esquerra.

Mestre Fritz A mà esquerra?

Madona Bolva Sí: tú sempre deus anar a mà esquerra. Que trobes?

Mestre Fritz Trobar res, senyora: sento una gran fetor.

Madona Bolva Aixís, has encertat el camí; camina un xich mes y entraràs a l'estable.

Mestre Fritz Jesús, Maria, Joseph! Que heu dit?

Madona Bolva No res, Mestre Fritz: he dit la teva planeta... Au, bona nit! Fins a demà!

Se tanca el mirador y els vidres llensen una onada d'harmonia freda y misteriosa. Madona Bolva ha desaparegut. Mestre Fritz qui te una gran por y remembra en Titella, comensa a tremolar. Tot es fosc y soletat. Mestre Fritz entra al estable caminant de puntetes. Una llàntia polsosa crema al fons de tot, vora els caballs y les eugues que mengien lentament. Mestre Fritz se deixa caure sobre la palla càlida y amorosa y tanca els ulls estúpits, mor de son. Pensa en la seva dòna, els seus set fills y el seu poble llunyà que present ple de boira y fosquetat... De sopte

entra a la quadra una ombra ràpida y al passar vora Mestre Fritz deixa caure un paper. Mestre Fritz, impulsiu, tafaer y plebey el recull ab misteri y el cor li bat. Pensa que potser dintre d'ell hi hauràn diners o lleminedures. L'obra sense fer soroll y llegeix:

PERA LA REDACCIO "DE TOTS COLORS"

Els «Mestres Cantaires» al Liceo:

El Director Balling demostrant les seves grans qualitats, esforçantse pera fer seguir l'orquestra pàlida en conjunt y faltada d'ensajis. La corda insegura, desigual. El metall tot just discret.

L'Eugení Giraltoni (Sachs) a estones fet un gran cantant y un gran actor. Virgili Bellatti (Beckmesser) espléndit, tal com va presentarse en ocasió de l'estrena a Barcelona de «Els Mestres Cantaires». Nicolau Kormann (Pogner) molt just durant tota l'obra. El tenor Franceschi Pazzini (Walter) sumament pobre d'expressió.

La Lina Passini fou la «Reina de la festa». Va cantar exquisidament y la seva mestria en la pose va triomfar una volta més sobre l'escena.

En conjunt, l'obra va anar indecisa a estones, a voltes inmillorable. Y per fi ja natemal! maledicció! per les mans pecadores que varen retallar tant terriblement la partitura de Wagner.

Mestre Fritz queda astorat. Qué vol dir tot això? Qué es? Ahont va?... L'ombra ràpida are s'acosta montada sobre una euga blanca y petita, lleugera como el vent. D'una revolada pren el paper de les mans de Mestre Fritz y surt de l'estable. Mestre Fritz, esglaiat, el veu desapareixer per el camí rectíssim que blanqueja intensament sota 'l clar de lluna.

Ahont irà el missatger?... Mestre Fritz tanca els ulls ab tristor y fa un badall llarguissim. Al defora la nit floreix ab una gran dolzor. Mestre Fritz s'ajeu ab comoditat y pensa que a l'endemà ha de tornar a veure a Madona Bolva pera parlarli d'una pila de coses que are no pot recordar. Quines deurien ser aquestes coses? Mestre Fritz llensa aquest pensament per enfadós y allunyador del son. Dona una darrera mirada temerosa, poruga, com si esperés veure sorgir en Titella d'un

recò y s'adorna després ab les mans sobre 'l cor...

La llàntia polsosa crema vacilant. En la foscuria de l'estable els caballs y les eugues roseguen lentament... Floreix la nit, floreix la nit, floreix la nit!

EL CAPTAIRE

A pas seguit y resolut, ab la crossa al muscle, a tall de fusell, y aspirant gojosament les alenades fresquívoles que aportava'l girgalot suau, vent del bon temps, caminava'l captaire per la carretera solcada de roderes, qui, cervaven encara, encrestat, el fanch de les darreres pluges d'hivern.

Brillava el sol esplendorosament esvaint la tenue boirina qui planava al fons del pla, sota les montanyes blavoses y a mesura que sa claror potent devenia més intensa, anaven dibuixantse vigorosament totes les formes y contorns.

Caminava'l captaire alegrement, lleugerament, embadalit ab l'aspecte que presentaven els camps verdejants, ahont els pagesos s'hi acotaven pera treballarlos adquirint, a causa de la llunyania, aparences de figuretes de pessebre.

Ab goig intens de l'ànima, escoltava'l caminant el xerroteig dels aucells amagats en el fullatge vert y tendre, y a voltes, era sorprés agradosamente pel vol sobtat d'una aureneta, qui, boy xisclant, fendia l'espai ab lleugeresa, destacantse ab vigor sobre l'atzur puríssim de la gran volta. En sa marxa placevola, topava ab mirades feridores y iròniques de carreters, qui, tot renegant, exclamaven:

—Hala noy, que'n tens poca de ver-

gonya; si vols viure ab l'esquena dreta l'hauries de fer sempre'l coix».

—Un bon bastó pera adrearte l'òs, fumut vago. No ho veieu? Un home com un Sant Pau, anar a captar!

Seré, impertorbable, seguia'l captaire son camí, sense ni tant sols mirar, oblidant els insults y perdonant els detractors. Y poch a poch s'allunyava y esvaia la fressa monòtona y acompassada del traqueteig del carro mitg confosa ab el butzinar de xangla y riota dels carreters.

En aquella diada espléndida, l'cor del caminant batia alegre, com si's rescabalés en un sol instant de les angúnies y penalitats sofertes per les crueses de l'hiven passat. Ja n'hi podien dirigir d'insults y de befes que ell caminaria sempre alegrement, recordant per lley de contrast, la pesada subgecció a que estava sotmés en son poblet, quan sos parents richs volien protegirlo.

—Protegirme! Vaia una protecció: haver d'encatauarse tot el sant dia en una fàbrica y moures a só de campana barrejat entre la gentada com en un remat de xais. Y tot, pera afanyar un trist mos de pa.

Aixís pensant, li acudien, escalonantse, tots els recorts d'aquell temps de vida reclosa: la migrada y recansa en les jornades belles quan el sol s'entafurava per les esclerxes de tot aquell seguit de finestretes enreixades, qui semblaven obertures de presó; l'atabalament y sordera ocasionades per la fressa pesada de la màquina, qui ressonava com el bagnar constant d'un monstre infernal; l'agitació, la pressa de la multitut renonera pera arribar a temps a llurs cases a engolir-se l'escudella y un xich de carn d'olla, y com esperitada, retornar al treball pera no sortirne fins a que'l sol ja desapareixia y arribava la nit ab ses tristeses; la subgecció a la veu de comanda de tirànichs encarregats, que pera avisar, insulten, y pera corretgir, fereixen.

Y al capd'avall pera sentir encara que no soch bó per res, que'l meu treball té de referse y que malaguanyat jornal! Bé, es una caritat, deien els meus parents, si,... una caritat que'm recloia tot el sant dia. Aneu a la porra, no us la necessito la vostra protecció.

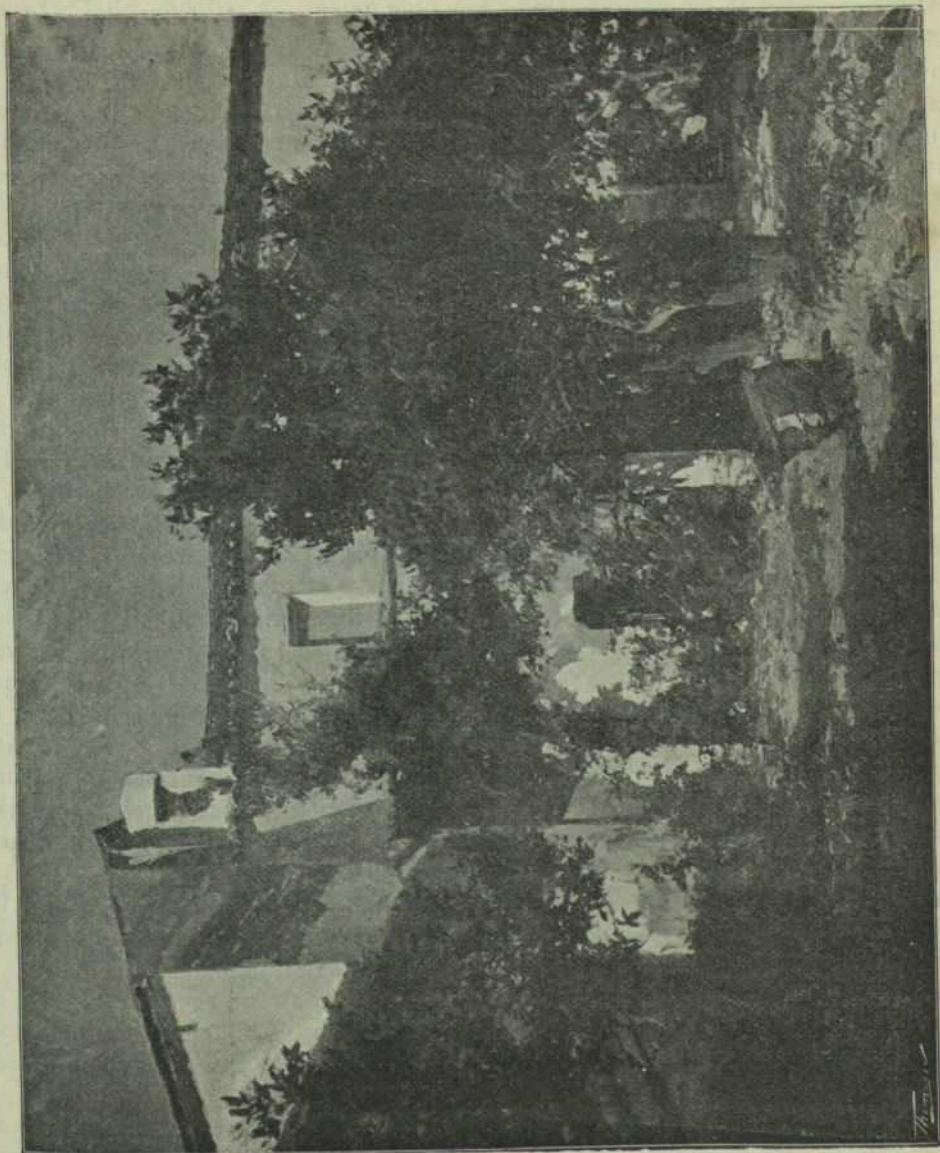
Y desde alesores, ferm en son determini, trovantse sol en el mon, eixí del poble pera resseguir carreteres inacabables y viaranys nous, pera coneixer vilatges y ciutats, amaranse de sol, respirant lliurement, com respiren els aucells, amo de si mateix. Y pera bon fi de sos propòsits, se feu fer una crossa y vetellà tot fent el coix per tots els pobles hont passava, exceptuat el nadiu, hont hi acudia sovint pera avergonyiment de sos parents richs.

—La cara mos cau de vergonya,—exclamaren aquestos, tristement contrariats.

Els parents richs tornaren a oferirli una plassa en la fàbrica, y ell rebutjà l'ofertament ab accentuat menyspreu, ab l'aire de qui posseis una colocació mes productiva y agradable. En conseqüència, li digueren els parents que si no anava a captar, tindria sempre a l'hostal un plat d'escudella pagat. Y en aquestes condicions, permanesqué una curta temporada en el poble fins que, fastiguejat y anyoradis, reprengué l'estimada crossa y halo, halo, camina que caminaràs altra vegada alegrement per carreteres inacabables y viaranys desconeguts.

Petjava per primer cop aquell dia una carretera de primer ordre, ample, vorejada de platans, ben construïda però molt mal conservada, y ab les sorpreses de lo nou, la marxa devenia mes placívola. En un revolt, trovà una casa al peu del camí, de les finestres de la qual, ben esbatenades, n'eixia una farum apetitosa.

Y el captaire, qui ja feia estona se sentia'l roncar dels bodells, enssalivant, somrient, hi entrà.

L'HORT D'EN RAHOLA (CADAQUES)
PER J. MEIFREN.

—Que'm couriau una arengada?

—Prou.

Entaulantse, va menjarla ab avidesa, a mossades grosses, interrompent la feina a cada dos per tres pera xerricar llargament ab el porró. Vermell de cara, y sentint en tot el seu cos una escalforeta retornadora, reemprengué la caminada ab més dalit que may, pensant, tot donant el bon dia a la mestressa, ab la pallardassa de carns apretades que havia coneguda'l dia abans.

—Me va dir que faria aquest camí... m'hi tinch de fer amich, es tant ben feta aquella dona. Mira que té uns amoluchs y un andar! Y si anessim captant tots dos pel mon fariem més diners!... Les dones son unes pues per xò. Si jo hagués sabut ballar, haguera passat un bon rato a la paissa, y qui'l va passar va esser aquell cara-girat que empesta d'una hora lluny. Ella hi sonreia, vatua! A les dones no se les pot agafar pel cap ni pels peus... Que soch boig d'amoïnarmhi; encara perdria la meua llibertat!

A cada cent passes se creuava ab un carro. Els insults dels carreters eren imparables!

—Aixís te la trenquessis de debó, perdut!

—Cinquanta garrotades te donguessin!

—Aneu dient, aneu dient,—pensava'l captaire tot satisfet.—Y halo, halo, fumant una punta de cigarro que trovà en el sarró, feia sa via lleugerament, a pas seguit y resolut, ab la crossa al muscle a tall de fusell.

Al arribar aprop d'un pont de pedra picada, ullprès, encisat, s'embadalí ab una prada verge, gemada, d'esponerosa verdor, qui ofería, per son allisament, blanures confortables. Arràn d'ella, se escorria un rierol, festonejat d'albes y plàtans, tots en confosa barreja, fent sentir un mormoleig suau, com el ressó argentí d'una conversa d'infants.

El captaire, ab fretura de gaudir de aquell lloch soperb, baixà d'un salt el terraplè, per hont passava la carretera, y gojós, respirant amplement, llensà la crossa y s'ageguè de tota sa llargaria en l'herbey fresquívol encara de la rosada.

Se regirà un moment, son cos feu pressió, mateix que si's trovés en el llit mes tou y cerqués una positura ben còmoda. Sentia frisanques agradoses y moxaines de voluptat Y a no tardar gaire, sos ulls lleganyosos, vensuts per la llum y el benestar s'aclucaren, com si un pas invisible gravites a sobre d'ells.

Pera completar les belleses no hi mancà tampoch el rossinyol ab sa refiladisa joliua y encantadora.

—Que bonich es aixó y que hi fa de bon estar! Qualsevol trevalli! Vosatros els richs, quan me feu la caritat, me teniu llàstima, me mireu ab compassió. Fumuts burros! Jo us compadeixo a vosatros. Creieu viure bé ab aquesta remaleida ambició insaciable que us fa fer la figuereta y os fa barallar y renyir? Ara disfruto com may disfrutareu en vostra vida. Y totes les ansies boges d'apilonar moneda, de que os serviràn si també heu de morir com jo?

Sentia peresa d'aixecarse, de tant bé que's trovava.—Ja ho farem, y si menjo malament avuy, menjaré bé demà.

Un pastor ab son remat s'atansava al lloch soperb escandalitzant l'hermosa solitud ab sos renechs recargolats y ses paraules irades.

Llavors el captaire recullí la crossa, remullà la gola ab l'aigua pura del rierol, y mateix que els gats, se'n passà u n xich per la cara, sempre ab la temensa de que no restés massa neta per no estar això conforme ab les regles del captar.

Y lleugerament, alegrement, reemprengué la caminada ab l'aire satisfet dels senyors, quan han fruit d'un bon descans.

En aquell indret, la carretera comen-

sava a pujar. Y la llargaria y reptitut de la pujada feien pantejar de fadich al caminant. Al cap de mitja hora, arribà al cim. Oh, les sorpreses admirables de lo inconegut! Oh, l'encís de les coses belles ignorades! A sos peus, hi havia un poble blanch, tot blanch, enlluernador, les cases menudes del qual, bastides en el rocam, eren besades per la mar blava.

El captaire, respirant a plens pulmons, agradósament impresionat per aquella bellesa inesperada, extenia son esguart fins a l'horitzó que una calitja tènue velava lleument. Y al fixarse en el poble, son cor sotragà al adonarse del sens fi de xemeneies, qui, com centinelles, sorgien d'entre'l piló de casetes blanques.

—Mare de Deu y que n'hi han, sembla mentida! Au, ara es qüestió d'endegarmos. Hem d'anar a explotar el sentiment.

Y sens amagarse, arronsà la cama, s'arrebussà les calces y posant la crossa sota l'aixella hont comensava a endurirse la pell, marxà ab rapidesa per la devallant fent a cada pas la reverencia imprescindible.

Va sentir una remor llunyana, fosca, com el ronc car continuat de la mar alterada. Però la mar, segons vegé, de tant calma semblava un mirall. A mida que baixava, la remor se feia més perceptible, ressonant fatídicament com grunys seguits de bestia engelosida y enrabiada.

—Que deu esser això?

En el silenci que l'envoltava, aquell clamoreig constant li feu pensar en la revolta de tot un poble, en la revolució de gent casolana pera contrarrestar accesos funestos.

—Avuy no farem pas xera, perque, a judicar per les traces, me reberan molt malament en aquest poble tan bonich.

Y meditant y somrient, devallava, es-talviantse les reverencies, car no topava

ab ànima viva; quan, tot d'un cop, s'adonà de que no fumejava cap de les xemeneies, qui, com centinelles, sorgien de les casetes blanques.

—Quin dia es avuy?... no es pas diumenge, me sembla. Donchs ja la tenim armada. El remat de xais ha esbotzat la cleda y ara s'escanya, baladreja y espantant, pera exigir augment de jornal o menos hores de treball. Te d'esser aixó a la forsa.

Y això era en efecte: la multitud de jornalers, fonament sugestionada per quatre caps calents, s'era llensada als carrers ab actitud provocativa, desfogant llur impetuositat, ab la trencadissa de tots els vidres de les fàbriques. La sugestió s'extenia arreu: engroixien l'avalotat estol, un sens fi de dones baladresses, qui promovien gran enrenou; y en la ment dels moderats, qui, per por o prudencia, romanien en llurs cases, hi passava l'idea agradosa d'un capgirament total, d'una revolució completa, qui podrien aportar beneficis may somniats a qui no tenia res per perdre.

L'ardiment dels engegats creixia com per encant. Impossible era ja en ells la reflexió serena de llurs actes. «La multitud es irresponsable», havia cridat un dels capitosos. Y tota aquella gent espèregada, ab mirades abrusadores y frenètica agitació, seguien en massa compacte, convensuts de que aquell dia guanyarien el benestar.

Embocava la gentada'l carrer Major quan el captaire hi arribà tot coixejant. D'improvís, aquella corrent de carn humana, qui no cessava de bigolar en foll ubriagament, se parà en sech, sorpresa per l'obstacle, com un riu al toparse ab la resclosa. Allí al davant, afilerats, immòvils, seriament corpesos, hi havien vuit civils montats a cavall. Llurs tricorns enxarolats espedien reflexos enlluernadors.

—Atrás,—cridà un;

El captaire flairant el perill, procura esmunyir-se; però sense saber com, se trova enrondat de tanta gent, que sols li fou possible arranjarse la cossa com si tingués una estaca.

Manaren els civils per tres vegades que's dispersés la multitud; però la multitud, en sa fè cega, s'entossuní en no moures.

Les cares dels civils s'esgrogueiren. Un exaltat, freturós de finir aquella situació enutjosa, s'atansa a n'ells pera fer-los ab un ganivet. De per tot arreu, com obeint a una senyal donada, eixiren pedres furientes, dirigides als defensors de l'ordre, y llavors aquestos, en el paroxisme de la rabia, sense miraments

ni contemplacions, tiraren de dret.

El carrer resta sembrat de garrots, estaques y ganivets. Una dotzena de cossos geien a terra, uns de boca terrosa, altres debategant encara, mateix que saragantanes mutilades. Clapes de sanch per tot arreu. Crits de dolor, ais planyívols.

Vora la font, els ulls vidrats, amoratats els llavis, víctima de la vaga y dels conflictes de fàbrica, finava, recaragolantse y grunyint de dolor, l'home que n'havia fugit ab fàstich, l'home sens ambició, l'home de pau, l'home lliure Revolcantse per la terra, exalà l'últim sospir el pobre captaire.

MIQUEL ROGER Y GROSÀ.

En el teatre «Eldorado» acaba de debutar la companyia *gordoniana, italiana y veneciana* de la senyora Dora Baldanello, segons re: en els cartells.

En gracia a la bellesa de la senyora Baldanello, ens abstenim de parlar desagradablement d'aquets senyors que's veu que no saben ab qui se les heuen. El públich de Barcelona ja hi està tant fet a eminencies, que es molt perillós sortirli ab discrecions. Y aquesta companyia, si no l'adjectiu de dolenta, se mereix el de discreta. Però d'una discreció mansa, grisa, insuficient per interessar y massa ben intencionada per despertar la indignació.

Ens quedem, donchs, sense saber que dir-ne d'aquesta companyia. No podem parlar ni de les obres que fan, ja prou conegudes, ni de la interpretació que les hi donen, ni mereixedora d'elogi ni digne de censura... Només podem dir que la senyora Baldanello es una suavisima actriu y una dona esquisida...

Y prou per avuy. Si més endavant ho creiem oportú, tornarem a parlarne.

En el teatre Principal, s'hi ha estrenat fa poch una comedia de'n Narcís Sicars que dú per títol *Fugir del foc* y... obreta que, si be no es cosa del altre mon, en cambi es escrita ab certa correcció y t'alguns moments forsa remarcables. Lo mateix pot dirse de *Amor y Art*, diàlech de F. X. Godó, estrenat l'altra vetlla en el teatre Romea.

En el mateix teatre Romea, està anunciada per avuy l'estrena de *La Fortuna Boja*, obra en tres actes de'n Joseph Morató. Li desitgem un gran éxit.

De *El Miracle Santa Agnès*, tres actes, per Salvador Vilaregut ab ilustracions musicals de'n Montserrat, estrenada ahir en el teatre Principal, ja'n parlarem la setmana entrant.

ESPILL.

Donem en el present nombre el VII plech de

La llàntia del odi

tragedia de Gabriel D'Annunzio, traduïda per Salvador Vilaregut.

Diu *La Tribuna* donant compte de la rebuda del nostre darrer nombre:

DE TOTS COLORS.—Santiago Rusiñol, el poeta del humorismo decadente, constitueix el «clou», la nota més saliente del número 5 de esta revista, confeccionada con singular gusto. DE TOTS COLORS, rinde un merecido tributo al talento indiscutible, pero descarriado de Rusiñol, al que con llaneza muy simpática se ha asociado el pintor-poeta, poniendo debajo de su caricatura un auto-retrato en su prosa melancólica é insinuante como un atardecer en las costas catalanas. Publica el retrato de Rusiñol y varios fragmentos de su nuevo drama *L'hereu escampa*.

Ja es la segona vegada que *La Tribuna* s'equivoca, prenent per auto-retrats els treballs que publiquem a continuació de les caricatures dels nostres artistes. Y consti que no ho retrem per criticar, sino solsament com a nota curiosa que parla en favor de la secció *Els nostres artistes en caricatura* que ab tant èxit venim publicant.

En el diaris de Paris hem vist una noticia que'ns ha produït gran emoció.

Mme. Judic, una artista de molts anys d'experiencia en el seu art, ha fet un paper en una obra nova. Aixó no té

res de particular per nosaltres, ni per ningú.

Ab tot, els crítics parisienchs hi han trobat quelcom d'extraordinari: el fet de que Mme. Judic—actriu veterana, tipa y cuita de trepitjar la escena—hagi sortit aïrosa del seu paper, sent aixís que només va poderlo ensajar *vuyt vegades*.

Veusaquí una ensenyansa profitosa pera'ls nostres actors y pera les nostres empreses. A París, ab vuyt ensajos, troben que es gaïbé un miracle ferho be; aquí la majoria de les obres van a la estrena ab menys de vuyt ensajos, o si'n passen, hi ha actors que's queixen y empreses que mormuren per la pèrdua de temps.

Y lo que resulta es que a vegades ens sembla que'ls actor son fluixos, quan lo fluix es la organissació del treball.

Perque ¡no'n dubtin! lo primer de tot pera que surtin be les obres, es ensajalles be. Y si además d'ensajalles, els actors son bons ¡figurinse!

CORRESPONDENCIA

S. C.: No và. R. C.: Envihi'm un'altra cosa més curteta y aleshores, veurem. Per de prompte, vosté té condicions. F. A.: Es tractat massa superficialment. L.: Es poch correcte y es poca cosa. Practiquis. F. R. P.: Mira que tall! F. V.: Es ignoscent de confiança. J. V.: No resulta. M. S. P.: No se que dir-li, perque no entench si va de debó o es escrit en broma. Sigui com vulgui, resulta adotenat. A. E.: Vosté es infatigable! Llàstima que, com li deia, no's millora en un dia! El darrer treball que'ns ha enviat està com els altres, mica més mica menys. A que vé, donchs, aquest afany de publicar? No fora millor que esperés un gran temps avans de tornarho a intentar? Hi guayariem tots. Vosté, estalviantse feina y nos altres rellevantnos de seguir donantli aquestes negatives que, de totes maneres, sentiriem molt que l'ofenguessin. C. R.: Ens agrada molt y ho publicarem a la primera ocasió. Envihi sovint. T.: Al cove.

No's tornen els originals.

Obres publicades per la casa Editorial BARTOMEU BAXARIAS

Passatge de Mercader, 10. BARCELONA

Obra Nacional

Diccionari Catalá

Conté'l llenguatge complert de

Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, Clássich y Modern

Triplica al mes complert dels publicats

Forma aquesta interessant obra **tres** grans volums, al preu de **72** pessetes, ricament enquadernat ab tapes d'elegant dibuix, de tela y lloç de pell.

Pot adquirirse complerta, desseguida, pagantla a plassos de **5 ptes. mensuals**

Obres Dramátiques de POMPEU CREHUET

publicades per la casa BAXARIAS

LA MORTA, un acte. 1 pesseta

BOGA D'INFERN, monòlech. 50 céntims

CLAROR DE POSTA, un acte. 1 pesseta

Dietari de la Guerra á Cervera

Des del any 1462 al 1465

per

Francesch Carreras y Candi

Aquesta interessant obra que formà sols un volum de 224 planes, se ven al preu de **4 pessetes**